

จาก “เพื่อ” สู่ “เพราะ”: ความสัมพันธ์ทางความหมาย
และสันนิษฐานที่มาของการใช้คำ

ชินภัทร หนูสงค์*

รับบทความ: 15 เมษายน 2568

แก้ไขบทความ: 7 กรกฎาคม 2568

ตอบรับ: 16 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายและที่มาของการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทยเชิงประวัติ ผลการศึกษาพบว่าคำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้ก่อนคำว่า “เพราะ” โดยคำว่า “เพื่อ” เริ่มปรากฏใช้ในจารึกหลักที่ 1 ส่วนคำว่า “เพราะ” ปรากฏใช้ในจารึกสุโขทัยหลักอื่นในสมัยหลัง ทั้งสองคำมีความหมายร่วมกันคือบอกสาเหตุ แต่คำว่า “เพื่อ” ยังมีความหมายบอกจุดมุ่งหมายด้วย สันนิษฐานว่าคำว่า “เพื่อ” เป็นคำไทยแท้ ส่วนคำว่า “เพราะ” เป็นคำยืมภาษาเขมร การปรากฏคำซ้อน “เพราะเพื่อ” ในวรรณคดีอาจสะท้อนความเข้าใจในอดีตว่าสองคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกัน เหตุที่คำว่า “เพื่อ” มีการเปลี่ยนแปลงความหมายโดยมีความหมายแคบเข้าเหลือเพียงความหมายบอกจุดมุ่งหมาย อาจเป็นผลจากการยืมคำว่า “เพราะ” เข้ามาใช้เนื่องจากเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่า และเป็นไปตามธรรมชาติของภาษาประการหนึ่งที่มุ่งสู่ความไม่พุ่มพวย

คำสำคัญ: คำเชื่อม, การเปลี่ยนแปลงของภาษา, ความสัมพันธ์ทางความหมาย, เพื่อ, เพราะ

* ครู โรงเรียนบางกระพุ่มพิทยาคม จังหวัดพิษณุโลก (อีเมล: chinnapatobec@gmail.com)

From “**phīa.**” to “**phrɔʔ**”: Semantic Relationship and Hypothesized Origins of Usage

Chinnapat Noosong^{2*}

Received: April 15, 2025

Revised: July 7, 2025

Accepted: July 16, 2025

Abstract

This article aims to study the semantic relationship and origin of the usage of the words “**phīa.**” (เพื่อ) and “**phrɔʔ**” (เพราะ) in Thai in a historical way. The findings reveal that “**phīa.**” (เพื่อ) appeared earlier than “**phrɔʔ**” (เพราะ), with “**phīa.**” (เพื่อ) first appearing in Ram Khamhaeng Inscription, while “**phrɔʔ**” (เพราะ) appeared in other later Sukhothai inscriptions. Both words share the meaning of indicating a cause; however, “**phīa.**” (เพื่อ) also carries the meaning of purpose. It is hypothesized that “**phīa.**” (เพื่อ) is a native Thai word, while “**phrɔʔ**” (เพราะ) is a loanword from Khmer. The appearance of the compound word “**phrɔʔ phīa.**” (เพราะเพื่อ) in literature may reflect a past understanding that these two words had similar meanings. The reason for the semantic change of “**phīa.**” (เพื่อ), narrowing its meaning to solely indicate cause, might be the result of

* Teacher, Bangkrathum Pittayakom School, Phitsanulok
(e-mail: chinnapatobec@gmail.com)

borrowing the word “^hร๖?” (เพราะ), which has a more specific meaning, aligning with the natural tendency of language towards non-redundancy.

Keywords: connective, language change, semantic relationship, ^hิา, ^hร๖?

บทนำ

ในภาษาไทยมีคำเชื่อมจำนวนหนึ่งที่ใช้บอกเหตุหรือสาเหตุซึ่งเป็นที่มาของผลที่จะเกิดขึ้น ดังตัวอย่างประโยค

- (1) เขาทำงานหนักเพราะกลัวว่าจะไม่มีเงินใช้ในอนาคต
- (2) เขาทำงานหนักด้วยกลัวว่าจะไม่มีเงินใช้ในอนาคต

จากตัวอย่างประโยคที่ (1) และ (2) ข้างต้น ประกอบด้วยข้อความส่วนที่เป็นสาเหตุและส่วนที่เป็นผลเช่นเดียวกัน ส่วนที่เป็นสาเหตุคือ “กลัวว่าจะไม่มีเงินใช้ในอนาคต” และส่วนที่เป็นผลคือ “เขาทำงานหนัก” แต่ทั้ง 2 ประโยคใช้คำเชื่อมแตกต่างกัน กล่าวคือในประโยคที่ (1) ใช้คำว่า “เพราะ” ส่วนในประโยคที่ (2) ใช้คำว่า “ด้วย” ซึ่งทั้ง 2 คำเป็นคำเชื่อมที่ใช้บอกสาเหตุได้เช่นเดียวกัน นววรรณ พันธุมธา (2549, น. 99) เรียกคำเชื่อมกลุ่มนี้ว่า “คำเชื่อมบอกเหตุ”

คำเชื่อมบอกเหตุ ไม่เพียงใช้ในสมัยปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังปรากฏใช้ตั้งแต่อดีตซึ่งปรากฏหลักฐานในจารึกหลักที่ 1 ดังข้อความที่ว่า

- (3) พ่อกูจึงขึ้นชื่อกูชื่อพระรามคำแหงเพื่อกูฟุ้งช้างขุนสามชน (บรรทัดที่ 10-11)
(กรมศิลปากร, 2548, น. 39)

จากข้อความ (3) ประกอบด้วยส่วนที่เป็นสาเหตุและส่วนที่เป็นผล กล่าวคือ “กูฟุ้งช้างขุนสามชน” เป็นส่วนที่เป็นสาเหตุ ส่วน “พ่อกูจึงขึ้นชื่อกูชื่อพระรามคำแหง” เป็นส่วนที่เป็นผล ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าคำว่า “เพื่อ” เป็นคำเชื่อมที่มีความหมายบอกสาเหตุ หรือคำเชื่อมบอกเหตุ

ในภาษาไทยปัจจุบัน นววรรณ พันธเมธา (2549, น. 99-100) ได้จัดให้คำว่า “เพื่อ” อยู่ในกลุ่มคำเชื่อมบอกเหตุ ซึ่งใช้นำหน้าคำนามหรือประโยคที่แสดงสิ่งหรือบุคคลที่จะได้รับประโยชน์และเป็นเหตุจูงใจให้กระทำ ดังตัวอย่างประโยค

(4) ฉันตั้งใจเรียนเพื่อแม่

จากตัวอย่างที่ (4) “แม่” เป็นผู้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้เกิดผลคือ “ฉันตั้งใจเรียน” ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าคำเชื่อมบอกเหตุ “เพื่อ” ในตัวอย่างที่ (3) และ (4) สามารถใช้คำเชื่อม “เพราะ” แทนที่ได้ โดยที่ความหมายของประโยคยังคงเดิม ดังตัวอย่าง

(5) พ่ออุจิงขึ้นชื่อชื่อพระรามคำแหงเพราะกุฟุ้งข้างขุนสามชน

(6) ฉันตั้งใจเรียนเพราะแม่

ในตัวอย่างที่ (5) “กุฟุ้งข้างขุนสามชน” เป็นเหตุที่ทำให้เกิดผลคือ “พ่ออุจิงขึ้นชื่อชื่อพระรามคำแหง” ส่วนในตัวอย่างที่ (6) “แม่” เป็นสาเหตุที่ทำให้ “ฉันตั้งใจเรียน” ด้วยเหตุนี้จึงน่าสนใจว่าคำว่า “เพื่อ” และคำว่า “เพราะ” อาจมีความสัมพันธ์กัน

อย่างไรก็ตาม ในภาษาไทยปัจจุบันไม่ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ในความหมายบอกสาเหตุ แต่จะใช้เพียงคำว่า “เพราะ” เท่านั้น จึงน่าสนใจว่าคำว่า “เพื่อ” ที่ปรากฏใช้ในแต่ละบริบทมีความสัมพันธ์ทางความหมายอย่างไร คำว่า “เพื่อ” ที่มีความหมายบอกสาเหตุเกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายในช่วงสมัยใด และเกิดการเปลี่ยนแปลงเพราะเหตุใด

เมื่อผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาคำเชื่อมในภาษาไทย แต่ก็เป็นการศึกษาในภาพรวม มิได้ศึกษาเฉพาะคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” หรือศึกษาความสัมพันธ์ของทั้ง 2 คำอย่างละเอียด ส่วนงานของสตารอสตาและกุลละวณิจย์ (Starosta & Kullavanijaya, 2002) แม้จะชี้ให้เห็นถึงการ

เปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “เพื่อ” แต่ก็ได้แสดงเฉพาะหลักฐานที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์และสันนิษฐานที่มาของการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทยในเชิงประวัติ เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของภาษา (language change) การกร (case) คำซ้อน (semantic doublet) และคำหลายความหมาย (polyseme) ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของภาษา (Language Change)

ดุชฎีพร ชำนิโรศานต์ (2558, น. 16) อธิบายว่าภาษาทุกภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาที่มีผู้ใช้อยู่ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงแบบทันทีทันใด หรือเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปก็ได้

การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย (ดุชฎีพร ชำนิโรศานต์, 2558, น. 17) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย

การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่ คำที่มีความหมายแคบเข้า คือ คำที่สมัยหนึ่งเคยมีความหมายกว้าง แต่ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายที่เฉพาะเจาะจงขึ้น หรือคำที่สมัยหนึ่งเคยมีหลายความหมาย ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายน้อยลง คำที่ความหมายกว้างออก คือ คำที่สมัยหนึ่งเคยมีความหมายเฉพาะเจาะจง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายกว้าง หรือคำที่สมัยหนึ่งเคยมีเพียงความหมายเดียว แต่ต่อมามีความหมายมากขึ้น และคำที่มีความหมายย้ายที่ คือ คำที่สมัยหนึ่งเคยมีความหมาย

อย่างหนึ่ง แต่สมัยต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายเป็นอย่างอื่น (ดุษฎีพร ชำนิโรศานต์, 2558, น. 59-74)

2. การก (Case)

การศึกษาเรื่อง การก (case) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำนามกับคำกริยา ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวมนุษย์ว่าใครทำอะไร มีประสบการณ์เรื่องใด ได้รับผลประโยชน์จากอะไร สิ่งนั้นเกิดขึ้นที่ไหน อะไรเปลี่ยนแปลงไป อะไรเคลื่อนที่ สิ่งนั้นเริ่มต้นจากที่ไหนและสิ้นสุดลงที่ไหน (นพรัฐ เสน่ห์, 2556, น. 14) ทั้งนี้ ได้มีนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องการก เช่น ปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya, 1974) นววรรณ พันธุมธา (2525, 2549) ภาณุ สังฆะวร (2527)

นววรรณ พันธุมธา (2525, 2549) และปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya, 1974) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำนาม (หน่วยนาม) กับคำกริยา (หน่วยกริยา) ไว้หลายแบบ อาทิ ผู้ทำ (agentive) ผู้มีสภาพ (dative) ผู้ประสบ (experiencer) ผู้รับประโยชน์หรือจุดมุ่งหมาย (benefactive) สาเหตุ (causative)

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในบางกรณีอาจต้องใช้คำเชื่อมช่วยแสดงความสัมพันธ์ ตัวอย่างเช่นคำว่า “เพื่อ” หรือ “เพราะ” ซึ่งหากตัดคำเชื่อมออก ประโยคจะไม่สามารถสื่อความได้

3. คำซ้อน (Semantic Doublet)

คำซ้อน (semantic doublet) หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบกัน หน่วยคำที่นำมาประกอบกันนั้นอาจมีความหมายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ได้แก่ ความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น บ้านเรือน เร็วไว ความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น หน้าตา ลูกหลาน หรือมีความหมายตรงข้ามกัน เช่น เท็จจริง ดีร้าย (วิภาส โปธิแพทย์, 2567, น. 62)

4. คำหลายความหมาย (Polyseme)

คำหลายความหมาย (polyseme) หมายถึง คำที่มีความหมายมากกว่า 1 ความหมาย และความหมายเหล่านั้นต้องสัมพันธ์กัน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 340) เพียรศิริ วงศ์วิธานนท์ (2548, น. 312) ได้เรียกคำหลายความหมายว่า คำหลายหน้าที่ ซึ่งมีความหมายในทางเดียวกัน คือหมายถึงคำคำเดียวกันที่มีความหมายแก่น เอื้อให้นำไปใช้ในการทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลายอย่าง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ปกติในการใช้คำในภาษา เป็นแนวโน้มของคนที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ได้มากที่สุด

เอกสารและงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ”

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีงานที่ศึกษาคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานที่ศึกษาการใช้และความหมายของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ”

สมิตรา อังวัฒนกุล (2509) ศึกษาคำบุพบทในภาษาไทยสมัยปัจจุบันตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง ซึ่งพบว่าคำว่า “เพื่อ” จัดอยู่ในหมวดคำบุพบท

จิราพร โชติเธียรระวงศ์ (2524) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำสันธานในสมัยสุโขทัย อยุธยา กับสมัยปัจจุบัน ซึ่งพบว่าคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” เป็นคำสันธานเชื่อมประโยคที่แสดงเหตุ คำว่า “เพราะ” ปรากฏใช้ทั้งในสมัยสุโขทัย อยุธยา และปัจจุบัน คำว่า “เพื่อ” ที่เป็นคำสันธานเชื่อมประโยคที่แสดงเหตุ ปรากฏเฉพาะสมัยสุโขทัยและอยุธยาเท่านั้น และคำว่า “เพื่อ” ที่เชื่อมประโยคแสดงความมุ่งหมาย ปรากฏใช้ทั้งในสมัยสุโขทัย อยุธยา และปัจจุบัน

นันทกา พลหยุด (2526) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัย อยุธยา กับสมัยปัจจุบัน ซึ่งพบว่าคำว่า “เพราะ” เป็นคำบุพบทที่ใช้นำนามบอกเหตุ ซึ่งปรากฏใช้ทั้งในสมัยสุโขทัย อยุธยา และปัจจุบัน คำว่า “เพื่อ” ที่เป็นคำบุพบทนำหน้า

นามบอกเหตุ ปรากฏใช้เฉพาะในสมัยสุโขทัย และคำบุพบทที่ใช้นำหน้านามบอกจุดมุ่งหมาย ปรากฏใช้เฉพาะสมัยปัจจุบันเท่านั้น

เทพี พันธุมธธา (2529) ศึกษาการใช้สันธานในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งพบว่าคำว่า “เพราะ” เป็นคำสันธานเชื่อมความที่เป็นเหตุ ปรากฏใช้ทุกช่วงในสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนคำว่า “เพื่อ” เป็นสันธานเชื่อมความที่บอกจุดมุ่งหมาย ซึ่งปรากฏใช้ทุกช่วงในสมัยรัตนโกสินทร์เช่นเดียวกัน

เทพี จรัสจรวงเกียรติ (2543) ศึกษาหน่วยเชื่อมโยงบริบทภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพบว่าคำว่า “เพื่อ” เป็นหน่วยเชื่อมโยงจุลภาคแสดงวัตถุประสงค์และผลที่พบทั้งในสมัยสุโขทัย ออยุธยา และรัตนโกสินทร์ ส่วนคำว่า “เพราะ” เป็นหน่วยเชื่อมโยงมหภาค บอกความเป็นเหตุเป็นผลที่พบเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์

วิยะดา ตานี (2544) ศึกษาการเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย ซึ่งพบว่าในจารึกสุโขทัยมีการใช้คำเชื่อมเพื่อเชื่อมโยงความแบบแสดงเหตุ ได้แก่ คำว่า “เพราะ” และ “เพื่อ” ส่วนคำเชื่อมที่ใช้เชื่อมโยงความแบบแสดงวัตถุประสงค์ พบตัวอย่างเช่นคำว่า “เพื่อ”

สตารอสตาและกุลละวณิชย์ (Starosta & Kullavanijaya, 2002) ได้ศึกษาประโยคแสดงเหตุและผลจากเอกสารสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่าคำว่า “เพราะ” และคำว่า “เพื่อ” เป็นคำเชื่อมที่ไม่ได้พัฒนามาจากคำในหมวดอื่น ทั้งคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” เป็นคำบุพบท คำว่า “เพื่อ” ที่ปรากฏในอนุประโยคแสดงเหตุพบเฉพาะในจารึกสมัยสุโขทัยและอยุธยา ส่วนคำว่า “เพราะ” ที่ปรากฏในอนุประโยคแสดงเหตุ ปรากฏใช้ทั้งในสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์

คำเชื่อม “เพื่อ” ได้พัฒนามาจากคำเชื่อมแสดงเหตุไปเป็นคำเชื่อมแสดงวัตถุประสงค์ในสมัยปัจจุบัน สาเหตุอาจเกิดจากการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน ซึ่งจะส่งผลให้อีกคำหนึ่งมีความหมายจางลง (bleaching) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (7) จึงตั้งเจ้าฟ้าดอกเดื่อให้เปนท้าวอุปราช เพื่อเหตุว่าทรงพระสุบินนิมิตดังนี้
(กรมศิลปากร, 2510, น. 398 อ้างถึงใน Starosta & Kullavanijaya, 2002)

จากตัวอย่าง (7) เนื่องจากคำว่า “เพื่อ” มีความหมายบอกสาเหตุอยู่แล้ว การใช้คำว่า “เหตุ” ร่วมกับคำว่า “เพื่อ” จึงเป็นการใช้ที่ซ้ำซ้อน แต่เหตุที่จำเป็นต้องใช้คำว่า “เหตุ” ร่วมกับคำว่า “เพื่อ” ด้วย อาจเป็นเพราะคำว่า “เพื่อ” กำลังสูญเสียความหมายบอกสาเหตุ และกำลังได้รับความหมายใหม่เป็นความหมายบอกจุดมุ่งหมาย (แสดงวัตถุประสงค์) (Starosta & Kullavanijaya, 2002)

จากการศึกษางานที่ศึกษาการใช้และความหมายของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” เห็นได้ว่าคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอาจถูกจัดให้เป็นคำบุพบทและคำสันธาน ทั้งนี้ ความหมายของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ตามที่ปรากฏในแต่ละสมัยมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือข้อสังเกตเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “เพื่อ” จากคำเชื่อมแสดงเหตุในอดีตมาเป็นคำเชื่อมแสดงวัตถุประสงค์ในปัจจุบัน

2. งานที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาและคำเชื่อม “เพื่อ”

นักไวยากรณ์บางคนที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยากับคำนามในภาษาไทยได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของคำเชื่อมไว้ด้วย เนื่องจากคำเชื่อมมีบทบาทต่อการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำนามกับคำกริยา ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในบางลักษณะจำเป็นต้องใช้คำเชื่อมช่วยเสมอ เช่น ความสัมพันธ์แบบ “ผู้รับประโยชน์” จะปรากฏคำเชื่อม “เพื่อ” อยู่ด้วย (ภาณุ สังขวร, 2527, น. 108, 127)

นวรรณ พันธุมธา และปราณี กุลละวณิช (2548, น. 52-53) ได้นิยามคำว่า “benefactive” หมายถึง ความสัมพันธ์แบบบอกผู้ได้รับประโยชน์ กล่าวคือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในลักษณะผู้ได้รับผลแห่งการกระทำ ซึ่งบังคับด้วย

คำกริยา ส่วนนวรรณ พันธุมธา (2525) นิยามไว้สอดคล้องกันว่าหมายถึง ผู้เป็นจุดมุ่งหมายในการกระทำกริยานั้น ๆ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมุมมองของนักไวยากรณ์ข้างต้น กล่าวคือบุคคลหรือผู้รับประโยชน์นั้นอาจพิจารณาได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ ตัวอย่างเช่นฉันทำงานเพื่อครอบครัว ครอบครัวเป็นผู้รับประโยชน์จากการทำงานของฉัน ซึ่งก็คือจุดมุ่งหมายในการทำงานของฉันเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจะใช้ว่า ความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกันกับความหมายบอกผู้รับด้วย

คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในตำราไวยากรณ์ไทย

คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” เป็นคำที่ตำราไวยากรณ์ไทยหลายเล่มกล่าวถึงและอธิบายไว้ในประเด็นชนิดของคำหรือหมวดคำและความหมาย ดังต่อไปนี้

1. หลักภาษาไทย

ในตำราหลักภาษาไทยได้กล่าวถึงคำว่า “เพื่อ” ที่เป็นคำบุพบท และคำว่า “เพราะ” ที่เป็นคำสันธาน ดังนี้

1.1 คำว่า “เพื่อ” ที่เป็นคำบุพบท

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2511, น. 101) ได้จัดให้คำว่า “เพื่อ” เป็นคำบุพบท นำหน้าบอกลักษณะเป็นผู้รับ และเป็นความประสงค์ของบทหน้า ตัวอย่างเช่น เขาหาเงินเพื่อบุตร

1.2 คำว่า “เพราะ” ที่เป็นคำสันธาน

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2511, น. 106) ได้จัดให้คำว่า “เพราะ” เป็นคำสันธาน เชื่อมความที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กัน ตัวอย่างคำในกลุ่มนี้ ได้แก่ “จึง” “ฉะนั้น” “ฉะนั้น”

“ฉะนั้น...จึง” “เพราะฉะนั้น” “เหตุฉะนั้น” ตัวอย่างเช่น เขาไม่อยากจะเกี่ยวข้องกับใคร ฉะนั้นเขาจึงไม่เคยคบเพื่อน

2. ลักษณะภาษาไทย

ในตำราลักษณะภาษาไทย คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528) ได้อธิบายถึงคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ไว้ ดังนี้

2.1 คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ที่เป็นคำบุพบท (บุรพบท)

2.1.1 คำว่า “เพื่อ” ที่เป็นคำบุพบท (บุรพบท)

คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528, น. 202) อธิบายว่า คำว่า “เพื่อ” เป็นคำบุพบท (หมายถึง คำบุพบท) ใช้นำหน้าคำที่เป็นที่ส่งไป คือเป็นฝ่ายรับ เช่น ทำเพื่อคุณ เพื่อตัวเอง เพื่อบ้านเมือง

2.1.2 คำบุพบทที่มีความหมายคล้ายกับคำว่า “เพื่อ”

คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528, น. 202-203) อธิบายว่า นอกจากคำว่า “เพื่อ” แล้ว ยังมีคำที่มีความหมายคล้ายกัน คือ คำว่า “สำหรับ” และ “เพื่อ” ดังนี้

2.1.2.1 คำว่า “สำหรับ”

คำว่า “เพื่อ” บางคำอาจใช้คำว่า “สำหรับ” แทนได้ เช่น ทำเพื่อคุณ อาจใช้ว่า ทำสำหรับคุณ แต่คำว่า “สำหรับ” ก็ไม่สามารถใช้แทน “เพื่อ” ทุกกรณีได้ เช่น ขยันเพื่อเงิน ไม่สามารถใช้ว่า ขยันสำหรับเงิน ได้

คำว่า “สำหรับ” ในบางครั้งก็มีความหมายบอกความมุ่งหมาย เช่น มิดสำหรับ ทำกับข้าว กระดาษสำหรับเขียนจดหมาย หนังสือสำหรับค้นคว้า

2.1.2.2 คำว่า “เพื่อ”

คำว่า “เพื่อ” มีเสียงใกล้เคียงกับ “เพื่อ” แม้มีความหมายคล้ายกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ คำว่า “เพื่อ” มีความหมายว่า มุ่งเฉพาะ ทำเพื่อกุณ คือ ทำให้โดยมุ่งเฉพาะคุณ แต่ ทำเพื่อกุณ จะหมายความว่า ไม่ได้มุ่งทำให้คุณมาตั้งแต่แรกเริ่ม มานึกได้ภายหลัง จึงทำเพิ่มเติมสำรองไว้ให้ หากคุณมาก็จะจัดส่วนที่สำรองให้ จึงเรียกว่า ทำเพื่อ

2.1.3 คำว่า “เพราะ” ที่เป็นคำบุพบท (บุรพบท)

คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528, น. 198) อธิบายว่า คำว่า “เพราะ” เป็นคำบุพบท ที่นำหน้าคำที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ปลาหมอตายเพราะปาก หมองตายเพราะงู

คำว่า “เพราะ” ที่นำหน้าคำที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ อาจใช้คำว่า “ด้วย” แทนได้ในความหมายนี้ เช่น หึงก็ม้วยลงด้วยชาย ชายก็ตายเพราะหึงจริงดังนี้

2.1.4 คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ที่เป็นคำบุพบทที่มีความหมายเดียวกัน

คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528, น. 202) อธิบายว่า คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” มีความหมายบอกเหตุเช่นเดียวกัน

ตัวอย่างคำว่า “เพื่อ” ในคำว่า ใช้เพื่อลม ซึ่งคำว่า “เพื่อ” มีความหมายว่า “เพราะ” ดังนั้น ใช้เพื่อลม คือ ใช้เพราะลม ลมเป็นเหตุให้เกิดใช้

2.2 คำว่า “เพราะ” ที่เป็นคำสันธาน

คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528, น. 211-212) อธิบายว่า คำว่า “เพราะ” เป็นคำสันธานที่ใช้เชื่อมความเป็นเหตุเป็นผลกัน ซึ่งจะใช้เชื่อมความเป็นเหตุของความเบื้องต้น ตัวอย่าง คนตายเพราะกินอาหารเป็นพิษ

3. โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์

วิจินต์ ภาณุพงศ์ (2543, น. 48) ได้อธิบายลักษณะการปรากฏของคำในหมวดคำบุพบทและคำเชื่อม ซึ่งแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงทั้งคำว่า “เพื่อ” และคำว่า “เพราะ” ไว้โดยตรง แต่ทั้ง 2 คำสามารถปรากฏตามกรอบประโยคทดสอบในหมวดคำบุพบท และมีลักษณะการปรากฏเช่นเดียวกับคำเชื่อมอนุพากย์ ดังนี้

3.1 คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ที่เป็นคำบุพบท

วิจินต์ ภาณุพงศ์ (2543, น. 48) อธิบายว่า คำบุพบทอาจจะปรากฏข้างหน้าคำนาม หรืออาจจะปรากฏอยู่ระหว่างคำกริยากับคำนามก็ได้ ทั้งนี้ คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” สามารถปรากฏในตำแหน่งคำบุพบทดังกล่าวได้

3.2 คำว่า “เพราะ” ที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์

วิจินต์ ภาณุพงศ์ (2543, น. 53) อธิบายว่า คำเชื่อมอนุพากย์จะปรากฏในประโยคผสมหรือประโยคซับซ้อนได้ ตัวอย่างเช่น เขาหิวเพราะเขาไม่ได้กินข้าวเช้า

4. ไวยากรณ์ไทย

นworรณ พันธ์เมธา (2549, น. 99) ได้อธิบายถึงคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ว่าเป็นคำเชื่อม

คำเชื่อมตามนิยามของนworรณ พันธ์เมธา (2549, น. 89) หมายถึง คำ หรือกลุ่มคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ กลุ่มคำ หรือประโยค

ด้วยเหตุนี้ คำเชื่อม ตามนิยามของนworรณ พันธ์เมธา (2549) จึงอาจคล้ายกับทั้งคำบุพบทหรือคำสันธานของนักไวยากรณ์คนอื่น

นworรณ พันธ์เมธา (2549, น. 99-100) ได้อธิบายว่า คำว่า “เพราะ” กับคำว่า “เพื่อ” เป็นคำเชื่อมบอกเหตุ ดังนี้

4.1 คำว่า “เพราะ” ที่เป็นคำเชื่อมบอกเหตุ

คำเชื่อมบอกเหตุ ใช้หน้าหน้าคำนามหรือประโยคที่แสดงเหตุ ได้แก่ “เพราะ” “ด้วย” ตัวอย่างเช่น น้ำท่วมบ้านเพราะเมื่อคืนนี้ฝนตกหนัก

4.2 คำว่า “เพื่อ” ที่เป็นคำเชื่อมบอกเหตุที่แสดงการรับประโยชน์

นพวรรณ พันธุมธธา (2549, น. 99) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า คำเชื่อมบอกเหตุบางคำ ใช้หน้าหน้าคำนามหรือประโยคที่แสดงสิ่งหรือบุคคลที่จะได้รับประโยชน์ และเป็นเหตุจูงใจให้กระทำ ได้แก่ “เพื่อ” “เผื่อ” ตัวอย่างเช่น เขาทำงานหนักเพื่อลูก เขาทำงานหนักเพื่อลูกจะได้สบาย

5. บรรทัดฐานภาษาไทย

ในตำราบรรทัดฐานภาษาไทย (สถาบันภาษาไทย, 2552) ได้อธิบายถึงคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ไว้ดังนี้

5.1 คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ที่เป็นคำบุพบท

ตำราบรรทัดฐานภาษาไทย (สถาบันภาษาไทย, 2552, น. 52) ได้อธิบายไว้ว่า คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” เป็นคำบุพบท ดังนี้

5.1.1 คำว่า “เพื่อ” เป็นคำบุพบทบอกความมุ่งหมาย ตัวอย่างเช่น น้องตั้งใจเรียนเพื่ออนาคตของตนเอง

5.1.2 คำว่า “เพราะ” เป็นคำบุพบทบอกสาเหตุ ตัวอย่างเช่น เขามีกำลังใจต่อสู้โรคร้ายเพราะคำพูดของเธอ

5.2 คำว่า “เพราะ” ที่เป็นคำเชื่อม

ตำราบรรพัตฐานภาษาไทย (สถาบันภาษาไทย, 2552, น. 57) ได้อธิบายว่า คำว่า “เพราะ” เป็นคำเชื่อมวิเศษณานุประโยคที่ปรากฏหลังประโยคหลัก กับคำเชื่อมวิเศษณานุประโยคที่ปรากฏต้นประโยค ตัวอย่างเช่น เขาไม่มาทำงานเพราะลูกไม่สบาย

คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” อาจกล่าวได้ว่า เป็นคำไวยากรณ์ที่สำคัญในภาษาไทย เห็นได้จากการที่ตำราไวยากรณ์ไทยได้กล่าวถึงไว้เป็นส่วนใหญ่

ในด้านหมวดคำหรือชนิดของคำ ตำราไวยากรณ์ไทยส่วนใหญ่อธิบายในทิศทางเดียวกันคือคำว่า “เพื่อ” จัดเป็นคำบุพบท หรือคำเชื่อมที่ปรากฏหน้าคำนาม ส่วนคำว่า “เพราะ” หากปรากฏข้างหน้าคำจะเป็นคำบุพบท แต่หากปรากฏหน้าประโยคจะเป็นคำสันธานหรือคำเชื่อมอนุพากย์

ในด้านความหมาย ตำราไวยากรณ์ไทยส่วนใหญ่อธิบายในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือคำว่า “เพื่อ” มีความหมายบอกผู้รับประโยชน์หรือจุดมุ่งหมาย ส่วนคำว่า “เพราะ” มีความหมายบอกสาเหตุ

อย่างไรก็ตาม นักไวยากรณ์ไทยบางคนพิจารณาว่า คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528) และนวรรณ พันธุเมธา (2549)

คุณบรรจบ พันธุเมธา (2528) และนวรรณ พันธุเมธา (2549) จัดให้คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งมีความหมายบอกเหตุ โดยที่คำว่า “เพื่อ” มีความหมายเพิ่มเติมจากคำว่า “เพราะ” คือมีความหมายบอกสิ่งหรือบุคคลที่จะได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดแรงจูงใจ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจะพิจารณาว่าความหมายบอกความมุ่งหมายและความหมายบอกผู้รับของคำว่า “เพื่อ” เป็นความหมายเดียวกัน

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในงานวิจัยนี้ ความหมายของคำว่า “เพื่อ” ที่นักไวยากรณ์ไทยบางคนใช้ว่าความหมายบอกความมุ่งหมาย (ทำไปให้เกิดผลแก่บุคคลหรือสิ่ง) บอกผู้รับ หรือบอกการรับประโยชน์ ผู้วิจัยจะใช้ว่า “ความหมายบอกจุดมุ่งหมาย” เนื่องจากผู้รับคือจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการกระทำนั้น ส่วนความหมายของคำว่า “เพราะ” ที่นักไวยากรณ์ไทยบางคนใช้ว่าความหมายบอกเหตุ

บอกความเป็นเหตุเป็นผล หรือบอกเครื่องมือ (ที่เป็นเหตุให้เกิดผลตามมา) ผู้วิจัยจะใช้ว่า “ความหมายบอกสาเหตุ”

จากการศึกษาทบทวนตำราไวยากรณ์ไทยเล่มสำคัญ จะเห็นได้ว่านักไวยากรณ์ไทยบางคนได้พิจารณาและสังเกตความสัมพันธ์ของคำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ไว้บ้างแล้ว ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงจะศึกษาความสัมพันธ์ของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ให้ชัดเจนขึ้น โดยการศึกษาในเชิงประวัติ รวมถึงศึกษาที่มาของการใช้คำจากเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งจะแสดงในหัวข้อต่อไป

การใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยต่าง ๆ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากเอกสารภาษาไทยในสมัยต่าง ๆ กล่าวคือ ในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่พบคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นช่วงสมัยที่มีระยะเวลายาวนานและมีเอกสารจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงสุ่มเก็บข้อมูลสมัยรัชกาลละ 2 เรื่อง ทั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากเอกสารประเภทวรรณคดีด้วย และจะแบ่งสมัยของการเก็บข้อมูล ตามที่มีมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2546) ได้นำเสนอไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สมัย ได้แก่ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา (รวมธนบุรีอยู่ด้วย) และสมัยรัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ตาม ในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นสมัยที่มีระยะเวลายาวนานและมีเอกสารจำนวนมาก จึงจะแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (ร.1-ร.3) สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (ร.4-ร.5) สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 3 (ร.6-ร.8) และสมัยปัจจุบัน (ร.9-ร.10) ดังนี้

1. คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย

ในเอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ดังนี้

1.1 การใช้คำว่า “เพื่อ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย

ในเอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จารึกหลักที่ 1 สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1835 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังนี้

- (8) พ่อกูจึงขึ้นชื่อกูชื่อพระรามคำแหงเพื่อกูฟุ้งช้างขุนสามชน (บรรทัดที่ 10-11)
(กรมศิลปากร, 2548, น. 39)

จารึกนครชุม สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1900 ในด้านที่ 2 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่ามีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- (9) ...ทุกแห่งเพื่อพ่อลูกพ่อ... (บรรทัดที่ 15)
(กรมศิลปากร, 2548, น. 67)

จารึกวัดป่ามะม่วง หลักที่ 1 ภาษาไทย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1904 ในด้านที่ 1 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- (10) แลบ่อาจเคียดดั่งอันเพื่อจัก...เป็นพระพุทธร (บรรทัดที่ 31-32)
(กรมศิลปากร, 2548, น. 74)

จารึกกฎหมายลักษณะโจร สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 ในด้านที่ 1 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(11) ท่านเสด็จ...ด้วยบุรีฝูงพาลแลฝูงโลกเพื่อจะให้ฝูงโลกอันกังวลสัตว์ทั้งหลาย
มวลหญิงชายสมณพราหมณา...นิยายอันพระองค์ท่านได้เสวยในอภิปัตย์จักใคร่ชัดพระ
ราชสีมานี้ (บรรทัดที่ 11-12)

(กรมศิลปากร, 2548, น. 171)

1.2 การใช้คำว่า “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย

ในเอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

จารึกนายศรีโยธาทอกบวช สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2071 ในด้านที่ 2 ปรากฏการใช้
คำว่า “เพราะ” ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่ามีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

(12) จงมีใจ(คำ)รปในพระศรีรัตนตรัยแก้วทั้งสามประการเพราะเจ้าไทยจะเอา
สัตว์ทั้งหลายเข้าสู่นิพพาน (บรรทัดที่ 25-28)

(กรมศิลปากร, 2548, น. 350)

1.3 สรุปการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่าในสมัยสุโขทัย คำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้
2 ความหมาย ได้แก่ ความหมายบอกสาเหตุและความหมายบอกจุดมุ่งหมาย โดย
ความหมายบอกสาเหตุเป็นความหมายแรกของคำว่า “เพื่อ” ตามที่ปรากฏ ส่วนคำว่า
“เพราะ” ปรากฏใช้ในความหมายบอกสาเหตุเพียงความหมายเดียว

2. คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยอยุธยา

ในเอกสารภาษาไทยสมัยอยุธยา ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ”
ดังนี้

2.1 การใช้คำว่า “เพื่อ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยอยุธยา

ในเอกสารภาษาไทยสมัยอยุธยา ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จารึกวัดพระธาตุศรีสองรัก 1 ด้านที่ 1 สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2106 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(13) แลสมเด็จพระมหาจักรเจ้ากรุงพระนครศรีอยุธยา มีพระราชหฤทัย สมเด็จพระเจ้าฯ ฯลฯ หังสปรศรีสุริย...อภัยพงษ์พันธุ์มิตริธรรมณเพื่อให้เปนบรมสุขสวัสดิ ประโยชน (บรรทัดที่ 20-22)

(ศานติ ภัคดีคำ และนวรรตน์ ภัคดีคำ, 2561, น. 334)

สัญญาไทย-ฝรั่งเศส ครั้นสมเด็จพระนารายณ์มหาราชตราขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2230 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(14) แลส่วนหนึ่งพระราชทานแก่กุ่มปันหยา ประการหนึ่ง เพื่อจะให้ห้ามที่ซึ่ง จะเป็นวิวาททุ่มเถียงในระหว่างชาวคลัง

(กรมศิลปากร, 2516, น. 142)

จารึกพระอุโบสถวัดป่าโมกข์ ด้านที่ 1 สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2271 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(15) เจ้าพระยาศรีธรรมราชแลพระศรีมโหสถให้ทำเป็นพระตำราจารึกลงใน แผ่นศิลาไว้ในพระมหาวิหารอุโบสถนี้เพื่อจะให้เป็นประโยชน์แก่พระภิกษุสงฆ์อันเป็น พระพุทธโอรสให้จำเริญในพระศาสนาสืบไปตราบเท่าห้าพันพระพรรษา (18-20)

(ศานติ ภัคดีคำ และนวรรตน์ ภัคดีคำ, 2561, น. 517)

ลิลิตโองการแช่งน้ำ เป็นวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังนี้

(16) ...จงเทพยดา ผู่นี้ให้ตายในสามวัน อย่าให้ทันในสามเดือน อย่าให้เคลื่อนในสามปี อย่าให้มีสุขสวัสดิ์เมื่อใด อย่ากินเข้าเพื่อไฟจนตาย...

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, น. 5)

จากตัวบทข้างต้น กล่าวถึงการขอให้เทพยดาทั้งหลายทำให้ผู้เป็นกบฏตายภายใน 3 วัน อย่าให้มีความสุขความเจริญรุ่งเรืองไม่ว่าในเวลาใด ขอให้กินข้าวไม่ได้เพราะไฟ (เมื่อกินข้าวเข้าไป ข้าวจะกลายเป็นไฟเผาจนตาย) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, น. 61) ด้วยเหตุนี้จึงอาจพิจารณาได้ว่าคำว่า “เพื่อ” มีความหมายบอกสาเหตุ

2.2 การใช้คำว่า “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยอยุธยา

ในเอกสารภาษาไทยสมัยอยุธยา ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หนังสือออกญาไชยาเมืองตะนาวศรี ตราขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2164 ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

(17) แลรีตบรรดาได้แก่มุขมนตรีตามธรรมเนียมไว้แต่โบราณราชนั้นก็ลัดให้แก้กปิดตันกรเบศอธิมาศ เพราะจะใคร่เป็นพันธมิตรสนิทเสน่หด้วยเธออธิมาศ (บรรทัดที่ 17-19)

(คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์
วัฒนธรรม และโบราณคดี, 2510, น. 4)

2.3 สรุปการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทยสมัยอยุธยา

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่าในสมัยอยุธยาทั้งคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” มีความหมายไม่ต่างจากในสมัยสุโขทัย กล่าวคือคำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้ 2 ความหมาย ได้แก่ ความหมายบอกสาเหตุและความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ส่วนคำว่า “เพราะ” ปรากฏความหมายบอกสาเหตุเพียงความหมายเดียว อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่าคำว่า “เพื่อ” ที่มีความหมายบอกสาเหตุนั้นมักปรากฏในเอกสารประเภทวรรณคดี

3. คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ในเอกสารภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ดังนี้

3.1 การใช้คำว่า “เพื่อ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

เอกสารภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในแต่ละช่วง ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ดังต่อไปนี้

3.1.1 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (ร.1-ร.3)

ห้องตราเจ้าพระยาอัครมหาเสนาถึงพระยาศรีธรรมโศกราช ตราขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1174 ตรงกับ พ.ศ. 2355 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(18) ขอเชิญพระบาทสมเด็จพระบรมนาถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าที่
สรงสนานทรงเครื่องพระมรุธาภิเษกตามราชประเพณีสมเด็จพระบวรราชเจ้า
ทรงพระจำเริญพระราชศิริสวัสดิพิพัฒนามงคล เมทินีตลสกลศัตรุภักย์ แลให้เผด็จพระ
สังฆราชาคณะเจ้าอธิการแลราษฎรให้รู้จึ่งทั่วตามรับสั่ง

(กรมศิลปากร, 2562, น. 380)

วรรณคดีเรื่อง *สมุทรโฆษคำฉันท์* ตอนที่ 3 พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

(19)	๑ เสมอลาลดาเกี้ยวประกิตผสาน	สติสมประดีฤมาน
	แต่บ่โทษกาล	ก็หลบไหล
	๑ <u>เพื่อ</u> ร้อนแรงแสงอโนไทย	ขณะอัปภุคัจฉะไคล
	พินนภาลัย	ลำเค็ญองค์
- (กรมศิลปากร, 2523, น. 204)

คำว่า “เพื่อ” ในตัวอย่างข้างต้นมีความหมายบอกสาเหตุ กล่าวคือเหตุการณ์ในเรื่อง พระสมุทรโฆษกับนางพินทุมตีได้นอนหลับตั้งแต่พลบค่ำ เนื่องจากเหน็ดเหนื่อยและร้อนจากแสงอาทิตย์

3.1.2 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (ร.4-ร.5)

หนังสือ *ตำนานพระพุทธชินราช พระพุทธชินศรี และพระศรีศาสดา* (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2491) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชนิพนธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2409 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

- (20) ...แล้วให้จับการปั้นหุ่นพระพุทธรูปสามพระองค์ เพื่อจะตั้งเป็นพระประธานในพระวิหาร...

(พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2491, น. 7)

ปีที่ 43 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

ลิลิตนิทราชาคริต พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

- (21) ๑ เอนามวรนุชนั้น เยี่ยโฉน แม่ฮา
 ถามเพื่อพี่ชายใจ จอดน้อง
 จักจำใส่ใจจรไป ภายน่า
 ผิบพบภักตรพ้อง พี่ได้คั่นาง ๗

(กรมศิลปากร, 2498, น. 37)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “เพื่อ” มีความหมายบอกสาเหตุ กล่าวคือเหตุการณ์
ในเรื่อง อาบู่หะซันได้สอบถามชื่อของนางกำนัล และได้บอกว่าเหตุที่ถามชื่อเนื่องจาก
มีความสนใจในตัวนาง

3.1.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 3 (ร.6-ร.8)

หนังสือ *วิธีเลือกฝ้ายทำพันธุ์ กระทรวงเกษตรราธิการ* ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2454
ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 6 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย
ดังตัวอย่าง

(22) ...เมื่อหีบเมล็ดฝ้ายสำหรับต้นฝ้ายทุกต้นเสร็จแล้ว ต้องรวบรวบเมล็ดที่หีบ
แล้วนั้น บรรจุกระสอบหมายเลขไว้ให้แน่นอน เพื่อให้เมล็ดฝ้ายที่เลือกจากฝ้ายทุกต้นนั้น
อยู่คนละต่างหากไม่ปะปนกัน...

(กระทรวงเกษตรราธิการ, 2454, น. 8)

3.1.4 สมัยปัจจุบัน (ร.9-ร.10)

หนังสือ *ปรีชาวิทรรศน์: มุมมองภาษาไทย* จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2560 ปรากฏการใช้คำว่า “เพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(23) ...เครื่องแกงที่ใช้ทำน้ำยำนั่นไม่ใช่ผิวมะกรูดแต่เพิ่มเข้ากับหัวหอมให้มากกว่าเครื่องแกงปกติเพื่อดับคาวปลา...

(ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2560, น. 117)

3.2 การใช้คำว่า “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

เอกสารภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในแต่ละช่วง ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ดังต่อไปนี้

3.2.1 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (ร.1-ร.3)

ประกาศห้ามสูบฝิ่น ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2382 ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

(24) ...เงินทองในแผ่นดินออกไปนอกประเทศเพราะค้าฝิ่นก็โดยมาก...

(รัฐบาลสยาม, 2382)

3.2.2 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (ร.4-ร.5)

หนังสือ *ตำนานพระพุทธชินราช พระพุทธชินศรี และพระศรีศาสดา* พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อ พ.ศ. 2409 ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

(25) มีเจ้าแผ่นดินเมืองเชียงแสนพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก เพราะท่านได้ทรงรำเรียนพระคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา คือพระวินัย พระสูตร พระบรมถัมมมาก และได้จัดการพระพุทธศาสนาได้รุ่งเรืองเจริญมากในเมืองเชียงแสนนั้น (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2491, น. 2)

3.2.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 3 (ร.6-ร.8)

หนังสือ *วิธีเลือกฝ่ายทำพันธุ์* ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2454 ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

(26) ...ขอให้ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลต่าง ๆ ช่วยกันชักชวนแนะนำราษฎรให้ปลูกฝ้าย เพราะเปนไม้ที่ราษฎรในหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ ได้เคยทำกันมาแล้วแต่ก่อนแทบทั่วไป...

(กระทรวงเกษตรธิการ, 2454, น. 1)

3.2.4 สมัยปัจจุบัน (ร.9-ร.10)

หนังสือ *ปรีชาวิทรรศน์: มุมมองภาษาไทย* จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2560 ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

(27) ...ในการเรียนภาษาไทยอาจไม่ต้องท่องจำศัพท์มากนัก เพราะเป็นภาษาที่เราใช้อยู่...

(ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2560, น. 90)

3.3 สรุปการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่าการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในสมัยรัตนโกสินทร์ไม่แตกต่างจากสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา เนื่องจากคำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้

2 ความหมาย ได้แก่ ความหมายบอกสาเหตุและความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ส่วนคำว่า “เพราะ” ปรากฏใช้ในความหมายบอกสาเหตุเพียงความหมายเดียว

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาช่วงสมัยย่อย จะพบว่าตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 3 (ร.6-ร.8) เป็นต้นมาจนถึงสมัยปัจจุบัน คำว่า “เพื่อ” จะปรากฏเฉพาะ ความหมายบอกจุดมุ่งหมายเพียงความหมายเดียว

4. สรุปการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในเอกสารภาษาไทยสมัยต่าง ๆ

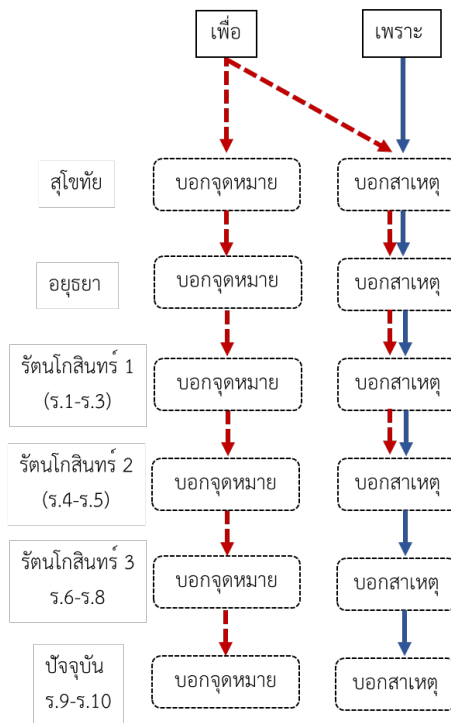
จากตัวอย่างที่ได้แสดงมาข้างต้น เห็นได้ว่าคำว่า “เพื่อ” เป็นคำที่ปรากฏใช้ก่อน คำว่า “เพราะ” เนื่องจากคำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้ตั้งแต่ในจารึกหลักที่ 1 ซึ่งเป็นเอกสาร ภาษาไทยที่เก่าที่สุด และปรากฏในจารึกสมัยสุโขทัยอีกหลายหลัก นอกจากนี้ยังปรากฏ การใช้ใน 2 ความหมาย ได้แก่ ความหมายบอกสาเหตุ ซึ่งเป็นความหมายแรกที่ปรากฏ และความหมายที่ 2 คือ ความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้ คำว่า “เพื่อ” ในความหมาย บอกสาเหตุ ไม่ปรากฏตั้งแต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 3 (ร.6-ร.8) เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในตำราลักษณะภาษาไทยของคุณบรมจวบ พันธุเมธา (2528) จะยกตัวอย่างคำว่า “เพื่อ” ที่มีความหมายบอกสาเหตุ เช่น เป็นใช้เพื่อลม แต่จากการศึกษาในเอกสารอื่น ไม่ปรากฏความหมายบอกสาเหตุ จึงอาจเป็นไปได้ว่าคำว่า “เพื่อ” ที่มีความหมายบอก สาเหตุ นั้นเป็นคำที่เป็นสำนวนเก่าซึ่งปรากฏใช้ในอดีต ดังตัวอย่างในวรรณคดีเรื่อง *ลิลิต โองการแข่งน้ำ* (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) ที่ปรากฏใช้ว่า “อย่ากินเข้าเพื่อไฟ”

ส่วนคำว่า “เพราะ” นั้น เป็นคำที่ปรากฏใช้หลังคำว่า “เพื่อ” โดยปรากฏครั้งแรก ในจารึกนายศรีโยธออกบวช ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2071 ซึ่งคำว่า “เพราะ” ที่ปรากฏ ในแต่ละสมัยนั้น มีความหมายเดียวคือความหมายบอกสาเหตุ

น่าสนใจว่า ช่วงเวลาดังกล่าวที่ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” นั้น เป็นช่วงเวลา คาบเกี่ยวกับช่วงที่อาณาจักรอยุธยามีความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งภาษาไทยในสมัยอยุธยาได้รับ อิทธิพลของภาษาเขมรเป็นอย่างมาก (วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์, 2544) จึงอาจเป็นไปได้ว่า

คำว่า “เพื่อ” น่าจะเป็นคำไทยแท้หรือคำเชื่อมดั้งเดิมในภาษาไทย ส่วนคำว่า “เพราะ” เป็นคำภาษาเขมรที่ยืมเข้ามาใช้ในภาษาไทย

การใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทยสมัยต่าง ๆ สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทยสมัยต่าง ๆ

คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ในภาษาต่างประเทศ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากพจนานุกรมภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาลาว และภาษาไทยถิ่น ซึ่งเป็นภาษาที่มีความสัมพันธ์กับภาษาไทยและปรากฏ

การใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำว่า “เพื่อ” น่าจะเป็นคำไทย ส่วนคำว่า “เพราะ” น่าจะเป็นคำยืมภาษาต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

1. คำว่า “เพราะ” ในภาษาเขมร

จากการศึกษาคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” จากพจนานุกรมภาษาเขมร ปรากฏว่าในภาษาเขมรไม่ปรากฏคำว่า “เพื่อ” แต่ปรากฏเพียงคำว่า “เพราะ” ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทั้งภาษาเขมรปัจจุบันและภาษาเขมรโบราณ พบข้อมูลดังนี้

1.1 คำว่า “เพราะ” ในภาษาเขมรปัจจุบัน

พจนานุกรมภาษาเขมร-อังกฤษ ของเฮดลีย์ (Headley, 1997) ได้ระบุ ความหมายของคำว่า “เพราะ” ว่าเป็นคำสันธาน ดังนี้

ព្រោះ /prəʊh/

1 conj because, since

1.2 คำว่า “เพราะ” ในภาษาเขมรโบราณ

พจนานุกรมภาษาเขมรโบราณ-ฝรั่งเศส-อังกฤษ (an old Khmer-French-English Dictionary) ของเพา สาวรส (Pou Saveros) (2005, p. 334) ระบุว่า คำว่า “เพราะ” (ព្រោះ) ในภาษาเขมรปัจจุบันนั้นพัฒนามาจากภาษาเขมรสมัยก่อนพระนคร (pre-Angkorian) คือคำว่า “pras” ส่วนภาษาเขมรในสมัยพระนครจะใช้ว่า “prah” หรือ “pros” และในภาษาเขมรยุคกลางจะใช้ว่า “ព្រាស់” (pros) /praʰoh/

จากการศึกษาคำว่า “เพราะ” ในภาษาเขมร จะเห็นได้ว่าคำว่า “เพราะ” เป็น คำเก่าที่พบตั้งแต่ในภาษาเขมรสมัยก่อนพระนครและปรากฏใช้สืบมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ มีการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์และเสียงตามแต่ละยุคสมัย

2. คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาลาว

จากการศึกษาคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาลาวเบื้องต้น พบว่าในภาษาลาวปรากฏทั้งคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ดังนี้

2.1 คำว่า “เพื่อ” ในภาษาลาว

พจนานุกรมภาษาลาว-อังกฤษ (Lao-English dictionary) ของเคอร์ (Kerr, 1972) ระบุว่าคำว่า “เพื่อ” เป็นคำสันธาน ดังนี้

ເພື່ອ /ph^hɤa/

1 conjunction [in order] to/in order that/so that

2.2 คำว่า “เพราะ” ในภาษาลาว

เนื่องจากในภาษาลาวไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ดังนั้น หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่มีในภาษาไทย ภาษาลาวจะออกเสียงลดเสียงควบ (วิภาวรรณ อยู่เย็น, 2540, น. 41) ด้วยเหตุนี้ คำว่า “เพราะ” ในภาษาลาวจึงออกเสียงว่า /เพาะ/ และมีรูปเขียนคือ “เพาะ”

พจนานุกรมภาษาลาว-อังกฤษ (Lao-English dictionary) ของเคอร์ (Kerr, 1972) ระบุว่าคำว่า “เพาะ” (เพราะ) เป็นคำสันธานและคำบุพบท ดังนี้

ເພາະ ph^hɤ?

1 conjunction since, because, because of the fact that

2 preposition because of, on account of/by reason of/owing to

จากการศึกษาคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาลาว จะเห็นว่าทั้งคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาลาวมีความหมายและลักษณะการใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย กล่าวคือใช้เป็นคำเชื่อม (คำสันธานและคำบุพบท) เช่นเดียวกัน

3. คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทลื้อ

พจนานุกรมภาษาลื้อ *Dai Lue Dictionary* (๑๐๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑) (Hanna, 2019) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ไว้ดังนี้

3.1 คำว่า “เพื่อ” ในภาษาไทลื้อ

คำว่า “เพื่อ” ในภาษาไทลื้อ มีรูปศัพท์คือ “๑๑๑๑” /p^hɔ̌w⁵/ เป็นคำสันธาน หมายถึง “เพื่อ” หรือ “เพื่อที่จะ” (so that; in order to) และยังหมายถึง “เพราะ” (because) นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้ประกอบกับคำอื่น เช่น “๑๑๑๑ ๑๑๑๑” /heet²p^hɔ̌w⁵/ (เหตุเพื่อ) หมายถึง “เพราะ” (because)

3.2 คำว่า “เพราะ” ในภาษาไทลื้อ

คำว่า “เพราะ” ในภาษาไทลื้อ มีรูปศัพท์คือ “๑๑๑๑” /p^hɔ̌w⁵/ (ออกเสียงว่า เพาะ) เป็นคำสันธาน หมายถึง “เพราะ” (because) นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้ประกอบกับคำอื่น เช่น “๑๑๑๑ ๑๑๑๑” /p^hɔ̌w⁵p^hɔ̌w⁵/ (เพราะเพื่อ) เป็นคำสันธาน หมายถึง “เพราะ” (because)

จากการศึกษาคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทลื้อ (Tai Lue) หรือภาษาลื้อ (Lü language) จะเห็นว่าทั้งคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทลื้อมีความหมายและลักษณะการใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย กล่าวคือใช้เป็นคำเชื่อม (คำสันธาน) เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ในด้านการออกเสียงยังมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาลาว กล่าวคือคำว่า “เพราะ” ในภาษาไทลื้อจะออกเสียงไม่มีเสียงควบกล้ำ

เนื่องจากภาษาลาวและภาษาไทลื้อเป็นภาษาตระกูลขร้า-ไท (Kra-Dai languages) เช่นเดียวกัน

คำว่า “เพื่อ” ในฐานะคำไทยแท้ และคำว่า “เพราะ” ในฐานะคำยืม

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะสันนิษฐานที่มาของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทย ดังต่อไปนี้

1. คำว่า “เพื่อ” ในฐานะคำไทยแท้

คำว่า “เพื่อ” เป็นคำที่มีลักษณะที่สอดคล้องกับภาษาไทย ทั้งในด้านโครงสร้างคำ และวรรณยุกต์ อีกทั้งคำว่า “เพื่อ” ยังปรากฏใช้ในเอกสารภาษาไทยเก่า ตั้งแต่จารึกหลักที่ 1 ซึ่งในจารึกหลักที่ 1 นี้ ยังไม่ปรากฏการใช้คำว่า “เพราะ” อีกทั้งคำว่า “เพื่อ” ยังปรากฏใช้ในภาษาลาวและภาษาไทลื้อ ซึ่งเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกับภาษาไทย กล่าวคือภาษาตระกูลขร้า-ไท (Kra-Dai languages) เนื่องจากประเทศลาวมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยมาช้านาน ทั้งด้านภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม อีกทั้งภาษาไทยถิ่นอีสานยังมีความคล้ายคลึงกับภาษาลาวอย่างมาก (รัตนา จันทรเทว, 2560) ส่วนภาษาไทลื้อนั้นนอกจากจะเป็นภาษาในตระกูลเดียวกันแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ด้านถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไทลื้ออีกด้วย กล่าวคือชาวไทลื้อนอกจากจะอาศัยอยู่ในสิบสองปันนา (Xishuangbanna) มณฑลยูนนาน (Yunnan) ประเทศจีนแล้ว บางส่วนก็ยังอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยและลาวอีกด้วย (Hudak, 2008, p. 19) ด้วยเหตุนี้ คำว่า “เพื่อ” จึงอาจพิจารณาได้ว่าเป็นคำไทยแท้

2. คำว่า “เพราะ” ในฐานะคำยืม

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศกัมพูชาอย่างแนบแน่น ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้จึงมีการหยิบยืมวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมในด้านภาษา เห็นได้จากคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏใช้ใน

ภาษาไทยจำนวนมาก ซึ่งเป็นคำที่พบได้ในชีวิตประจำวัน อาทิคำว่า ตรัส เสด็จ ดำเนิน ขจร ทราบ ผกา ระบาย นอกจากนี้ คำไวยากรณ์ภาษาเขมรบางส่วนได้ถูกยืมเข้ามาใช้ในภาษาไทย เช่น คำว่า โดย ตาม (อุไรศรี วรตะริน, 2553)

ด้วยเหตุนี้ คำว่า “เพราะ” ซึ่งเป็นคำไวยากรณ์เขมรที่ปรากฏใช้อย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนพระนคร จึงอาจเกิดการถ่ายทอดและรับเข้ามาใช้ในภาษาไทยในฐานะคำยืม (วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์, 2544)

คำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ที่เป็นคำซ้อน

ในภาษาไทยมีคำชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “คำซ้อน” ซึ่งหมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบกัน หน่วยคำที่นำมาประกอบกันนั้นอาจมีความหมายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ได้แก่ ความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น บ้านเรือน เร็วไว ความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น หน้าตา ลูกหลาน หรือมีความหมายตรงข้ามกัน เช่น แท้จริง ดิร้าย (วิภาส โปธิแพทย์, 2567, น. 62)

ผู้วิจัยสังเกตว่า คำซ้อนจำนวนหนึ่งในภาษาไทยมักเป็นการนำคำภาษาไทยและคำยืมภาษาเขมรมาประกอบกัน อาทิ ล้างผลาญ เชี่ยวขจี ฝาคั่ง เจียบสัจด์ ทรวงอก แสงหา ครบถ้วน ครอบงำ ซึ่งตัวอย่างคำซ้อนที่ยกมาข้างต้นนี้เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันทั้งสิ้น

ในวรรณคดีไทยหลายเรื่องปรากฏการใช้คำว่า “เพราะเพื่อ” ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่าเป็นคำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วรรณคดีเรื่อง *ลิลิตตะเลงพ่าย* พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ปรากฏการใช้คำซ้อน “เพราะเพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุ ดังตัวอย่าง

ปีที่ 43 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

(28)	๑ เขี้ยมนั้นจึงหากให้
<u>เพราะเพื่อ</u> อุปราชยศศักดิ์
พระภูบตีจัก
เวนพิภพพระให้ | ฉัตรหัก เห็นแฮ
เสื่อมสไร้
ผดุงยศ พระนา
หน่อท้าวเสวยศวรรย์ ฯ
(กรมศิลปากร, 2505, น. 61) |
|------|---|---|

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “เพราะเพื่อ” มีความหมายบอกสาเหตุ กล่าวคือ ในบทประพันธ์อธิบายว่า เหตุที่ฉัตรของพระมหาอุปราชานั้นเนื่องจากอิศริยยศ ในตำแหน่งพระมหาอุปราชามีความเสื่อม ซึ่งสมเด็จพระราชบิดาจะเฉลิมพระยศยกราชสมบัติให้แก่พระองค์

วรรณคดีเรื่อง *โคลงฉันเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย* แต่งโดยพระยาตรัง ปรากฏการใช้คำซ้อน “เพราะเพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(29)	๑ พระคุณอาจอ่านอ้าง
พระสุเมรุไครฟิ่ง
สนองบาทบทสมมุต
<u>เพราะเพื่อ</u> กตัญญูแล้ว | ออกสุด สิ้นฤ
พุดแพ้ว
สังเขป น้อยนา
เล่าลม ฯ
(พระยาตรัง, 2512, น. 82) |
|------|---|--|

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “เพราะเพื่อ” มีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย กล่าวคือในบทประพันธ์อธิบายว่า พระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยยิ่งใหญ่มาก ไม่อาจที่จะพรรณนาได้หมดสิ้น จึงควรที่จะสนองพระมหากรุณาธิคุณ แม้ว่าอาจจะทำได้เพียงน้อยนิด แต่ก็เป็นการกระทำเพื่อแสดงความกตัญญูต่อพระองค์ท่าน

วรรณคดีเรื่อง ลิลิตนารายณ์สิบปาง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรากฏการใช้คำซ้อน “เพราะเพื่อ” ซึ่งมีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ดังตัวอย่าง

(30)	๑ ราพรรณเรื่องพระเจ้า	อวตาร
	เปนมัตสยะมาปาง	ก่อนก็
	<u>เพราะเพื่อ</u> บริหาร	เลี้ยงโลก
	จบเรื่องเพียงเท่านี้	ตำนาน ท่านเอ๋ย ฯ
		(กรมศิลปากร, 2509, น. 27)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “เพราะเพื่อ” มีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย กล่าวคือในบทประพันธ์อธิบายถึงเหตุการณ์ที่พระนารายณ์อวตารเป็นปลานั้น ก็เพื่อดำรงรักษาความสงบสุขให้แก่โลกมนุษย์

จากการซ้อนคำ “เพราะเพื่อ” ในวรรณคดีไทย อาจแสดงให้เห็นได้ว่าในมุมมองของกวีในสมัยก่อนเห็นว่าคำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน หรืออยู่ในวงความหมายเดียวกัน จึงนำมาซ้อนกันเพื่อประโยชน์ทางวรรณศิลป์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาทิ เพื่อให้เกิดความไพเราะทางเสียง หรือเพื่อให้จำนวนคำครบถ้วนตามฉันทลักษณ์

ด้วยเหตุนี้ คำว่า “เพราะเพื่อ” จึงอาจพิจารณาได้ว่าเป็นคำซ้อนที่เกิดจากการซ้อนระหว่างคำภาษาไทยกับคำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน

การเปลี่ยนแปลงการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทย

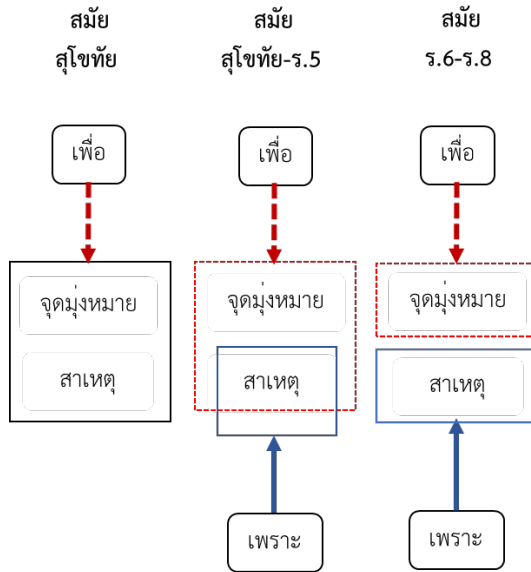
ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายการเปลี่ยนแปลงการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทย จากข้อมูลและตัวอย่างการใช้ในเอกสารภาษาไทยแต่ละสมัย โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “เพื่อ” และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทย ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “เพื่อ”

คำว่า “เพื่อ” อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายแคบเข้า ซึ่งความหมายแคบเข้า หมายถึง คำที่สมัยหนึ่งเคยมีความหมายกว้าง แต่ต่อมาได้เปลี่ยนไปมีความหมายเฉพาะเจาะจงขึ้น หรือคำที่สมัยหนึ่งเคยมีหลายความหมาย แต่ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายน้อยลง (ดุष्ณิพร ชานีโรศานต์, 2558, น. 55)

คำว่า “เพื่อ” แต่เดิมมีความหมายทั้งบอกสาเหตุและบอกจุดมุ่งหมาย แต่เมื่อยืมคำว่า “เพราะ” จากภาษาเขมรซึ่งมีความหมายบอกสาเหตุเข้ามาใช้ในภาษาไทย ในสมัยต่อมา คำว่า “เพื่อ” จึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย ซึ่งมีความหมายแคบเข้า กล่าวคือความหมายบอกสาเหตุเลือนหายไป และปรากฏใช้เพียงความหมายบอกจุดมุ่งหมายดังเช่นในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถแสดงในแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากแผนภาพข้างต้น เห็นได้ว่าในสมัยสุโขทัย คำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้ในความหมายบอกจุดมุ่งหมายและบอกสาเหตุ ต่อมาได้มีการยืมคำว่า “เพราะ” เข้ามาใช้ในภาษาไทย คำว่า “เพื่อ” ยังคงมี 2 ความหมายเช่นเดิม ส่วนคำว่า “เพราะ” มีความหมายเฉพาะบอกสาเหตุเท่านั้น ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 6-8 คำว่า “เพื่อ” ได้ปรากฏเฉพาะความหมายบอกจุดมุ่งหมายเท่านั้น ส่วนคำว่า “เพราะ” ยังคงมีความหมายเฉพาะบอกสาเหตุเช่นเดิม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้คำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ในภาษาไทยมีดังนี้

2.1 การมีหลายความหมายของคำว่า “เพื่อ”

คำว่า “เพื่อ” อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำหลายความหมาย (polyseme) ซึ่งหมายถึงคำที่มีความหมายมากกว่า 1 ความหมาย และแต่ละความหมายมีความสัมพันธ์กัน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 340) ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าความหมายบอกจุดมุ่งหมายกับความหมายบอกสาเหตุของคำว่า “เพื่อ” นั้นมีความสัมพันธ์ทางความหมายกัน

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการอธิบายความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างความหมายบอกจุดมุ่งหมายกับบอกสาเหตุ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลภาษาปัจจุบันในการอธิบาย กล่าวคือความหมายบอกจุดมุ่งหมายจะใช้คำว่า “เพื่อ” ส่วนความหมายบอกสาเหตุจะใช้คำว่า “เพราะ” ในการอธิบาย

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เหตุที่คำว่า “เพื่อ” ในสมัยก่อนปรากฏใช้ 2 ความหมาย ได้แก่ ความหมายบอกจุดมุ่งหมายและความหมายบอกสาเหตุนั้น ความหมายทั้ง 2 น่าจะมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือเหตุการณ์ที่บอกจุดมุ่งหมายกับเหตุการณ์ที่บอกสาเหตุล้วนแต่เป็นเหตุการณ์ซึ่งเป็นที่มาของผลที่เกิดขึ้น เพียงแต่เหตุการณ์ที่บอกสาเหตุสามารถมี

ประธานเป็นผู้ทำ³ (agentive) ผู้มีสภาพ⁴ (dative) และผู้ประสบ⁵ (experiencer) ตัวอย่างเช่น

(31) ฉันตั้งใจเรียนเพราะแม่ (ฉัน เป็นประธานที่เป็นผู้ทำ แม่ เป็นสาเหตุ ซึ่งเป็นที่มาที่ทำให้ฉันตั้งใจเรียน)

(32) ฉันสวยเพราะช่างแต่งหน้าเก่ง (ฉัน เป็นประธานที่เป็นผู้มีสภาพ ช่างแต่งหน้าเก่ง เป็นสาเหตุ ซึ่งเป็นที่มาที่ทำให้ฉันสวย)

(33) ฉันดีใจเพราะถูกหวยรางวัลที่ 1 (ฉัน เป็นประธานที่เป็นผู้ประสบ การถูกหวยรางวัลที่ 1 เป็นสาเหตุ ซึ่งเป็นที่มาที่ทำให้ฉันดีใจ)

แต่เหตุการณ์ที่บอกจุดมุ่งหมาย จะปรากฏเฉพาะประธานที่เป็นผู้ทำ (agentive) เท่านั้น ตัวอย่างเช่น ฉันตั้งใจเรียนเพื่อแม่ (ฉัน เป็นประธานที่เป็นผู้ทำ แม่ เป็นจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นที่มาที่ทำให้ฉันตั้งใจเรียน) ส่วนในประโยค (32) และ (33) นั้น ประธานเป็นผู้มีสภาพ และผู้ประสบ จึงไม่สามารถปรากฏกับ “เพื่อ” ได้ ไม่เช่นนั้น ประโยคจะฟังแปลกหรือผิดไวยากรณ์ ดังตัวอย่าง

(34) *ฉันสวยเพื่อช่างแต่งหน้าเก่ง

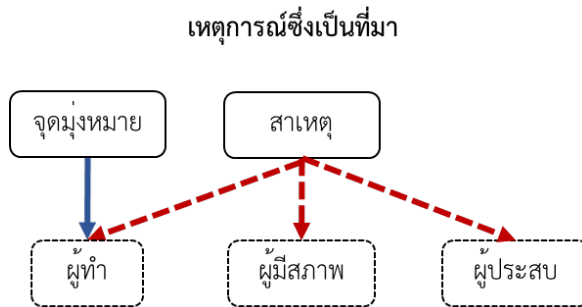
(35) *ฉันดีใจเพื่อถูกหวยรางวัลที่ 1

³ ผู้ทำ (agentive) คือ คำนาม หรือคำสรรพนาม ที่เป็นผู้ทำอาการที่แสดงโดยคำกริยา (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 16)

⁴ ผู้มีสภาพ (dative) คือ คำนาม หรือคำสรรพนามที่มีชีวิต ที่ได้รับผลจากสภาพหรือการกระทำกริยา (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 126)

⁵ ผู้ประสบ (experiencer) คือ คำนาม หรือคำสรรพนามที่มีความสัมพันธ์กับคำกริยา ในลักษณะผู้มีความรู้สึก มีอารมณ์ มีการเรียนรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงโดยคำกริยา (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 161)

ความสัมพันธ์ระหว่างคำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ที่มีความหมายบอกจุดมุ่งหมายกับความหมายบอกสาเหตุซึ่งเป็นเหตุการณ์ในส่วนที่เป็นที่มา จะปรากฏเฉพาะประธานที่เป็น “ผู้ทำ” (agentive) เช่นเดียวกัน สามารถแสดงได้ในแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ที่มีความหมายบอกจุดมุ่งหมายกับความหมายบอกสาเหตุ

ด้วยเหตุที่ความหมายบอกจุดมุ่งหมายและความหมายบอกสาเหตุมีจุดร่วมที่สัมพันธ์กัน กล่าวคือทั้ง 2 ความหมายจะปรากฏในเหตุการณ์ซึ่งเป็นที่มา (ของผลที่ตามมา) และเกี่ยวข้องกับประธานหรือคำนามที่เป็นผู้ทำ (agentive) เช่นเดียวกัน จึงอาจพิจารณาได้ว่าคำว่า “เพื่อ” เป็นคำที่มีหลายความหมาย (polyseme)

2.2 ธรรมชาติของภาษา

คุชฎีพร ขำนิโรศานต์ (2558, น. 91) อธิบายว่า ลักษณะประการหนึ่งซึ่งเป็นธรรมชาติของภาษาคือการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความไม่พุ่มเพอຍ ในภาษาจะไม่คำซึ่งมีความหมายเหมือนกันทุกประการ คำจะต้องมีความหมายเพี้ยนกันไปบ้าง

ถ้าในภาษามีคำ 2 คำที่มีความหมายเหมือนกัน คำหนึ่งเป็นคำที่มีอยู่ในภาษาอยู่แล้ว อีกคำหนึ่งเป็นคำที่ยืมมาหรือสร้างขึ้น คำใดคำหนึ่งใน 2 คำนั้นจะต้องสูญไปจากภาษา หรือมิฉะนั้นจะต้องเปลี่ยนความหมายหรือมีที่ใช้ต่างไปบ้าง คำทั้งสองจึงจะคงอยู่ในภาษา (ดุष्ฎีพร ชำนิโรคนันต์, 2558, น. 91)

ด้วยเหตุนี้ เมื่อแต่เดิมในภาษาไทยมีคำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้ทั้งในความหมายบอกจุดมุ่งหมายและบอกสาเหตุ แต่ต่อมาได้ยืมคำว่า “เพราะ” จากภาษาเขมรเข้ามาใช้ ซึ่งคำว่า “เพราะ” มีความหมายบอกสาเหตุเช่นเดียวกัน และเมื่อทั้งคำว่า “เพื่อ” และ “เพราะ” ต่างก็มีความหมายบอกสาเหตุเช่นเดียวกัน ซึ่งคำว่า “เพราะ” ที่มีความหมายเดียวจึงอาจแสดงความหมายได้ชัดเจนมากกว่า จึงส่งผลให้คำว่า “เพื่อ” เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย โดยปรากฏใช้ในความหมายบอกจุดมุ่งหมายเพียงอย่างเดียว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

คำว่า “เพื่อ” กับคำว่า “เพราะ” เป็นคำเชื่อมในภาษาไทยที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นคำที่ปรากฏใช้มาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย อีกทั้งยังได้มีการอธิบายไว้ในตำราไวยากรณ์ไทยหลายเล่ม

จากการศึกษาคำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ในเชิงประวัติจากเอกสารภาษาไทยในสมัยต่าง ๆ จะพบว่าคำว่า “เพื่อ” กับ “เพราะ” ไม่ได้ปรากฏใช้พร้อมกัน คำว่า “เพื่อ” ปรากฏใช้ก่อนคำว่า “เพราะ” ซึ่งคำว่า “เพื่อ” เริ่มปรากฏตั้งแต่ในจารึกหลักที่ 1 ส่วนคำว่า “เพราะ” ปรากฏในจารึกสมัยสุโขทัยหลักอื่นที่สร้างขึ้นหลังจากนั้น

คำว่า “เพื่อ” กับคำว่า “เพราะ” ปรากฏใช้ในความหมายที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน กล่าวคือในสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 คำว่า “เพื่อ” มีความหมายบอกสาเหตุและบอกจุดมุ่งหมาย ส่วนคำว่า “เพราะ” มีความหมายบอกสาเหตุเพียงอย่างเดียว

คำว่า “เพื่อ” น่าจะเป็นคำไทยแท้ ส่วนคำว่า “เพราะ” น่าจะเป็นคำยืมภาษาเขมร นอกจากนี้ ในวรรณคดีไทยยังปรากฏการใช้คำซ้อน “เพราะเพื่อ” ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่ามุมมองของกวีในสมัยก่อนเห็นว่าคำว่า “เพราะ” กับ “เพื่อ” มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน จึงนำมาซ้อนกันเพื่อประโยชน์ทางวรรณศิลป์

คำว่า “เพื่อ” ในภาษาไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย กล่าวคือแต่เดิมคำว่า “เพื่อ” มีความหมายทั้งบอกจุดมุ่งหมายและบอกสาเหตุ แต่ในสมัยต่อมาปรากฏใช้เพียงความหมายบอกจุดมุ่งหมายเพียงอย่างเดียว หรืออาจกล่าวได้ว่าคำว่า “เพื่อ” มีความหมายแคบเข้า

เหตุที่คำว่า “เพื่อ” เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย อาจเป็นเพราะการที่คำว่า “เพื่อ” เป็นคำหลายความหมาย (polyseme) เมื่อมีการยืมคำว่า “เพราะ” จากภาษาเขมรเข้ามาใช้ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเด่นชัดเพียงความหมายเดียว ผู้ใช้ภาษาจึงอาจนิยมเลือกใช้คำว่า “เพราะ” ในความหมายบอกสาเหตุ คำว่า “เพื่อ” จึงปรากฏใช้ในความหมายบอกจุดมุ่งหมายเพียงความหมายเดียว ทั้งนี้อาจเกิดจากธรรมชาติประการหนึ่งของภาษาที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความไม่พุ่มพวย

2. อภิปรายผลการวิจัย

สตารอสตาและกุลละวณิจย์ (Starosta & Kullavanijaya, 2002) ได้อธิบายเพียงว่า การใช้คำว่า “เพื่อเหตุว่า” เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าคำว่า “เพื่อ” มีความหมายจางลงและกำลังพัฒนาไปสู่ความหมายใหม่ แต่ในการศึกษาคครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเพิ่มเติมว่า เหตุที่คำว่า “เพื่อ” พัฒนามามีความหมายบอกจุดมุ่งหมายเพียงอย่างเดียว นั้น เกิดจากการรับคำว่า “เพราะ” ในภาษาเขมร ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเดียวอย่างเด่นชัดเข้ามาใช้ในภาษาไทย

นอกจากภาษาเขมรแล้ว ภาษาต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยอย่างมากคือภาษาบาลี เห็นได้จากคำยืมภาษาบาลีจำนวนมากในภาษาไทย ซึ่งพบตั้งแต่ในจารึกหลักที่ 1 (พัฒน์ เฝิงผลา, 2556, น. 3) ทั้งคำว่า “เพื่อ” และคำว่า “เพราะ” ล้วนแต่เป็น

คำที่ถูกกำหนดไว้สำหรับการเปลี่ยยนยนยนบัต หรือการเปลี่ยยนยนยนบัตเพื่อบอกการก (case) ของคำนามในภาษาบาลี กล่าวคือคำนามที่ผันด้วยตติยวิภคิตติ (วิภคิตติที่ 3) จะทำหน้าที่แสดงเครื่องมือของประธานหรือวิธีการทำของประธาน มีคำแปล ได้แก่ “ด้วย” “โดย” “อัน” “เพราะ” ส่วนคำนามที่ผันด้วยจตุตถวิภคิตติ (วิภคิตติที่ 4) จะทำหน้าที่แสดงจุดมุ่งหมายแห่งการทำของประธาน มีคำแปล ได้แก่ “แก่” “เพื่อ” “ต่อ” (บรรจบ บรรณรุจิ, 2549, น. 28-29) ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า แต่เดิมคำว่า “เพื่อ” มีความหมายทั้งบอกสาเหตุและบอกจุดมุ่งหมาย แต่เพื่อประโยชน์ในการแปลโบราณจารย์จึงได้กำหนดให้ใช้คำว่า “เพราะ” แทนคำว่า “เพื่อ”

อนึ่ง ผู้วิจัยสังเกตว่ามีคำเชื่อมในภาษาไทยที่มีความหมายบอกจุดมุ่งหมาย ซึ่งสามารถใช้แทนคำว่า “เพื่อ” ได้บางบริบท คือคำว่า “ให้” ตัวอย่างเช่น เขาชำระหนี้ เพื่อแม่ ก็สามารถได้ว่า เขาชำระหนี้ให้แม่ ได้เช่นกัน ทั้งนี้ พิรุฬห์ ปิยมหงษ์ (2559) ได้ศึกษาโครงสร้างการปรากฏและความหมายของคำว่า “เพื่อ” และ “ให้” ไว้ แต่ก็เป็นการศึกษาเฉพาะสมัย จึงน่าสนใจว่าคำว่า “เพื่อ” และคำว่า “ให้” จะเกิดการช่วงชิงความหมายและมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการใช้ในเชิงพัฒนาการหรือไม่ ซึ่งการศึกษาในมุมมองข้ามสมัยหรือการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์น่าจะช่วยให้เห็นถึงพัฒนาการอย่างเด่นชัด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมศิลปากร. (2498). *พระราชนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริต*. พระนคร: โรงพิมพ์คลัง
อมสิน.
- กรมศิลปากร. (2505). *เพลงพ่าย*. พระนคร: ศิวพร.
- กรมศิลปากร. (2509). *ลิลิตนารายณ์สิบปาง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). พระนคร: คลังวิทยา.
- กรมศิลปากร. (2516). *ประมวลหนังสือสัญญาใหม่และอนุสัญญาระหว่างกรุงสยามกับ
ประเทศฝรั่งเศส กับคำอธิบายประกอบ และหนังสือสัญญาโบราณครั้งรัชสมัย
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมการพิมพ์.
- กรมศิลปากร. (2523). *สมุทรโฆษคำฉันท์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมศิลปากร. (2548). *ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กรมศิลปากร. (2562). *จดหมายเหตุรัชกาลที่ 2 จุลศักราช 1171-1174*. กรุงเทพฯ:
สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงเกษตรธิการ. (2454). *วิธีเลือกฝ้ายทำพันธุ์*. พระนคร: ม.ป.พ.
- คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี. *ประชุม
จดหมายเหตุ สมัยอยุธยา ภาค 1*. (2510). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดพิมพ์
เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คุณบรรจบ พันธุเมธา. (2528). *ลักษณะภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: กิ่งจันทร์
การพิมพ์.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2491). *ตำนานพระพุทธชินราช พระพุทธชินศรี
และพระศรีศากดา*. พระนคร: โรงพิมพ์อัมศรี.
- จิราพร โชติเจริญวงศ์. (2524). *การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำสันธานในสมัยสุโขทัย
อยุธยา กับสมัยปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ดุष्ณิพร ชำนิโรคนานต์. (2558). *ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ*.
กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ภาควิชา
ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตรัง, พระยา. (2512). *โคลงฉันท์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ.
- เทพี จรัสจรวงเกียรติ. (2543). *หน่วยเชื่อมโยงปริเฉทภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึง
ปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์ดุष्ณิบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.
- เทพี พันธุมธนา. (2529). *การใช้สันธานในสมัยรัตนโกสินทร์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นพรัฐ เสน่ห์. (2556). *การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ “ด้วย”* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นววรรณ พันธุมธนา. (2525). *ไวยากรณ์ไทย*. พระนคร: รุ่งเรืองสำนึกการพิมพ์.
- นววรรณ พันธุมธนา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นววรรณ พันธุมธนา และปราณี กุลละวณิชย์. (2548). *ไวยากรณ์แนวต่าง ๆ*.
ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*, (น. 1-60). นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นันทกา พหุลยท. (2526). *การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัย อยุธยา
กับสมัยปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2549). *ไวยากรณ์ภาษาบาลีขั้นต้น*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2560). *ปรีชาวิทรรศน์: มุมมองภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒน์ เพ็งผลา. (2556). *วรรณกรรมบาลีในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พิรุฬห์ ปิยมหงษ์. (2559). *คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้ผู้รับประโยชน์ “เพื่อ” และ “ให้” ในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. (2548). ความหมาย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภาณุ สังขวร. (2527). *ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในประโยคภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์. (2546). *การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัฐบาลสยาม. (2382). *ประกาศห้ามสูบบุหรี่*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- รัตนา จันท์เทาว์. (2560). *พัฒนาการภาษาลาว*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทย สมัยอยุธยา ลิลิตโองการแข่งน้ำ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจินตน์ ภาณุพงศ์. (2543). *โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภาวรรณ อยู่เย็น. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับภาษาลาว และข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาลาวที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *มนุษยศาสตร์วิชาการ*, 5(1), 35-54.

- วิภาส โพธิ์แพทย์. (2567). *คำเก่า-คำถิ่นในคำซ้อน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิยะดา ตानी. (2544). *การเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2544). *เขมรผสมไทย: การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ภาษาไทย. ภาษาและภาษาศาสตร์, 19(2), 35-50.*
- ศานติ ภักดีคำ และนวรรตน์ ภักดีคำ. (2561). *ประวัติศาสตร์อยุธยาจากจารึก: จารึกสมัยอยุธยา*. กรุงเทพฯ: สมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- สถาบันภาษาไทย. (2552). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมิตรา อังวัฒนกุล. (2509). *คำบุพพทในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- อุกิตศิลปสาร, พระยา. (2511). *หลักภาษาไทย*. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุไรศรี วรตะริน. (2553). *ร่องรอยภาษาเขมรในภาษาไทย* (อรวรรณ บุญยฤทธิ์, จัดพิมพ์). โคตรนก, และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาต่างประเทศ

- Hanna, W. J. (2019, September 18). *Dai Lue dictionary* 岱洛词典 (Web edition). SIL International. Retrieved July 5, 2025, from <https://www.webonary.org/dailu/>

- Headley, R. K. (1997). *Cambodian-English dictionary* (2nd ed.). Maryland: Dunwoody Press.
- Hudak, T. J. (2008). *William J. Gedney's comparative Tai source book*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Kerr, A. D. (1972). *Lao-English dictionary*. Washington: Catholic University of America Press.
- Kullavanijaya, P. (1974). *Transitive verbs in Thai* (Doctoral dissertation). University of Hawai'i at Manoa, Honolulu.
- Pou, S. (2005). *Dictionnaire vieux Khmer-Français-Anglais*. Paris: Éditions L'Harmattan.
- Starosta, S., & Kullavanijaya, P. (2002). Cause and result clauses from the Ramkhamhaeng Inscription to Modern Thai. *Language and Linguistics*, 3(4), 715-743.